

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA
mint felülvizsgálati bíróság

Gfv.IX.30.088/2009/3.szám

A Magyar Köztársaság nevében!

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a dr. Antal Erika ügyvéd által képviselt **I. rendű**, dr. Balassy Gábor ügyvéd által képviselt **II. rendű felpereseknek**, dr. Gyimesi Mária ügyvéd által képviselt **I. rendű II. rendű alperesek** ellen kölcsön visszafizetése iránt a Budai Központi Kerületi Bíróságnál 11.P.21.018/2006. szám alatt indult és a Fővárosi Bíróság 57.Pf.637.775/2007/14. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a II. r. felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán 2009. május 5-én tartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Fővárosi Bíróság 57.Pf.637.775/2007/14. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Ez ellen az ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felülvizsgálati kérelem szempontjából irányadó tényállás szerint az I. r. felperes jogelődje a R Rt. a 2004. szeptember 1-jén kötött kölcsönszerződéssel 2,082.500 Ft kölcsönt nyújtott az I. r. alperesnek 72 havi futamidőre gépkocsi vásárlás céljából. A szerződést a II. r. alperes készfizető kezesség vállalása, valamint a felperes által a megvásárolt gépkocsira alapított vételi jog biztosította. A fizetés elmulasztása miatt a hitelező a kölcsönszerződést 2004. november 17-én felmondta, az I. r. felperes jogelődje a vételi jogát gyakorolta, a gépkocsit 2004. december 6-án visszavette. A gépkocsi opciós vételárát az általa beszerzett magánszakértői vélemény alapján állapította meg, és 2004. december 16-án elkészítette a végelszámolást, amelynek eredményeként 1,006.883 Ft egyetemleges megfizetésére szólította fel az alpereseket, majd a követelését a 2005. január 21-én kelt engedményezési szerződéssel a jelen per I. r. felperesre engedményezte.

Az I. r. felperes a keresetében 1,006.887 Ft tőke, ennek 2006. január 18-ától a kifizetés napjáig járó évi 20 % késedelmi kamata, továbbá a 2006. január 18-áig lejárt 219.032 Ft kamat megfizetésére kérte az alpereseket egyetemlegesen kötelezni.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. A Ptk. 210. §-ának (4) bekezdésére alapítva megtévesztés címén kifogásként megtámadták a kölcsönszerződést.

Az első fokon eljáró Budai Központi Kerületi Bíróság a 11.P.21.018/2006/10. számú ítéletében az alpereseket 1,001.883 Ft tőkében, ennek 2004.december 27-étől járó évi 20 % késedelmi kamatában és 118.100 Ft perköltségben marasztalta egyetemleges fizetési kötelezettség mellett.

Az I. r. felperes a perbeli követelését a másodfokú eljárásban a 2008. február 1-jén kötött engedményezési szerződéssel a II. r. felperesre engedményezte.

A Fővárosi Bíróság az alperesek fellebbezése folytán hozott 57.Pf.637.775/2007/14. sorszámú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította. Abban egyetértett az elsőfokú bírósággal, hogy annak a körülménynek, miszerint az alperesek a szerződést elolvasás nélkül írták alá a jogvita elbírálása szempontjából nincs jogi jelentősége. Álláspontja szerint a Ptk. 210. §-ának (4) bekezdésére alapított megtámadási ok fennálltának bizonyítására az alperesek által felajánlott bizonyíték nem volt alkalmas. Álláspontja szerint a szerződés sikeres megtámadása esetében sem mentesülnének az alperesek a fizetési kötelezettség alól. A szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményét a Ptk. 237. §-a szerint kell levonni, azaz az eredeti állapotot kell helyreállítani, ami azzal a jogkövetkezménnyel jár, hogy az alperesek kötelesek az átvett kölcsönt visszafizetni. A perbehozott kölcsönszerződést tehát érvényesnek kell tekinteni és a felmondással történt megszüntetés következtében a felek között az érvényes szerződés alapján kell az elszámolást elvégezni. Tekintve, hogy az opciós szerződésben a felek csak az opciós vételár kiszámításának módját határozták meg, vizsgálni kellett, hogy a felperesek azt a szerződés szerint számították-e ki.

A másodfokú bíróság megállapítása szerint az opciós vételár kiszámításának módja nem felelt meg az opciós szerződés 6. pontjában, valamint az általános szerződési feltételek 8. pontjában meghatározottaknak. Az opciós szerződés 6. pontja szerint, ha az opció gyakorlásának időpontjában a gépkocsi forgalomba helyezésétől több mint egy év nem telt el, az opciós vételár a kölcsönszerződésben írt bruttó vételár 80 %-a, csökkentve a kölcsönszerződés megkötése óta eltelt hónapok mindegyike után 1-1 %-kal.

Az ÁSZF IX/8. pontja szerint a hitelező jogosult a gépjárművet az azonnal elérhető piaci áron értékesíteni. Ha az értékesítéskor az elszámolás az adós és a hitelező között még nem történt meg, a

felek az értékesítés során kapott vételár figyelembe vételével számolnak el egymással.

A perbeli esetben a felperes az elszámolást - állítása szerint - a gépkocsi értékesítését megelőzően végezte el, az opciós vételár megállapításához magánszakértő közreműködését vette igénybe. A szakértő az azonnali értékesítés esetén elérhető piaci árat határozta meg, a felperes ezt tekintette az elszámolás alapjának. A másodfokú bíróság megállapítása szerint a gépkocsi forgalomba helyezésére 2004. szeptember 2-án került sor, azt az opciós jog gyakorlása folytán a felperes 2004. december 6-án vette birtokba. Szakértő igénybevételére ezért a szerződés szerint nem kerülhetett sor, a szakértő által meghatározott érték az elszámolás alapját nem képezhette. Tekintve, hogy a felperes az értékesítés időpontját nem igazolta - és az elért vételárat sem tárta fel - a másodfokú eljárásban a helyes elszámolást elvégezni nem lehetett, ezért a keresetet elutasította.

A jogerős ítélet ellen a II. r. felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Előadta, hogy a gépkocsi opciós vételárát magánszakértői vélemény beszerzésével, az abban foglaltak figyelembe vételével határozta meg és vette alapul az elszámolásnál.

Az ÁSZF IX/8. pontja szerint a gépkocsi értékesítésére vonatkozó kötelezettség nem terhelte, ezért az elszámolás mikéntje az ő döntésétől függött. Az elszámolásnál nem kívánta a továbbértékesítés során elért vételár figyelembe vételét.

Az hogy az elszámolást az ÁSZF IX/8. pontja alapján kell-e elvégezni nem bizonyítás kérdése. Az bizonyított, hogy az eladás az elszámolást követően történt, ezért a gépkocsi értékesítésekor elért vételár az elszámolásnál nem jöhet számításba.

Ha az volt a másodfokú bíróság jogi álláspontja, hogy az elszámolást a kölcsönszerződésben írt bruttó vételár 80 %-ából kiindulva kell elvégezni, nem volt akadálya a felek közötti elszámolásnak. A másodfokú bíróság viszont jogsértő módon lezáratlanul hagyta a felek jogviszonyát.

Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elől

-.-.-

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A felpereseknek a Pp. 3.§-ának (3) bekezdésében és a 164.§-ának (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel azt kellett bizonyítaniuk, hogy az alperesekkel szemben a kölcsönszerződésből - az opciós jog gyakorlásával igénybe vett fedezet szerződés szerinti elszámolása

után - még maradt fenn követelésük. Az elszámolásra vonatkozóan a kölcsönszerződés általános feltételeinek IX.8., illetőleg az opciós szerződés általános szerződési feltételeinek XI.11. pontja tartalmaz rendelkezéseket. Ezek szerint, ha a hitelező élt a vételi jogával és a gépjármű a birtokába került, a hitelező mint a gépjármű tulajdonosa jogosult az opciós vételárba (XI.6. pont) az adós vele szemben fennálló teljes tartozását beszámítani. Amennyiben az opciós vételár az adós vele szemben fennálló teljes tartozását nem fedezi, úgy az adós a teljes tartozás és az opciós vételár közötti különbözetet köteles megfizetni. A hitelező mint a gépjármű tulajdonosa jogosult továbbá a gépjárművet értékesíteni az azonnal elérhető piaci áron az általa leghatékonyabbnak tartott módon. Amennyiben az előzőekben ismertetett elszámolás az adós és a hitelező között még nem történt meg, akkor az értékesítés során kapott vételár ismeretében számolnak el egymással. Amennyiben az értékesítés során kapott vételár alacsonyabb az opciós szerződés 6. pontjában írt vételárnál akkor a tényleges vételár és az opciós vételár közötti különbözetet, valamint az opciós vételár és a teljes tartozás közötti különbözetet is köteles az adós megfizetni. Abban az esetben, ha a hitelező a gépjárművet olyan áron értékesíti, amely meghaladja az adósnak az opciós vételár beszámítása előtt a hitelezővel szemben fennálló teljes tartozását, úgy a hitelező a különbözetet az adósnak köteles visszafizetni. A felperes jogi álláspontjával ellentétben tehát jelentősége van annak a körülménynek, hogy az elszámolás a gépjármű értékesítése előtt megtörtént-e. Az I. r. felperes jogelődjét valóban megillette a választás joga abban a kérdésben, hogy a gépjárművet értékesíti-e avagy sem, de az elszámolás szerződés szerinti módjától, ha az értékesítésre már sor került, nem térhetett el egyoldalúan.

A szerződés IX.8. és XI.11. pontjának helyes értelmezésével abból kell kiindulni, hogy a vételi joggal terhelt gépjármű dologi biztosítékként szolgált a felek között létrejött kölcsönszerződéshez, azt a felperes jogelődje abból a célból szerezte meg, hogy a kölcsönszerződésből származó követelését az adós nem teljesítése esetén kielégítse. A kielégítés megtörténhetett magának a dolog tulajdonjogának a hitelező általi megszerzésével - ebben az esetben a XI.6. pont szerint kiszámítható opciós vételár-tartozásnak a hitelezővel szembeni lejárt kölcsönkövetelésébe való beszámításával; avagy a dolog értékesítésével és ez esetben a tényleges vételár beszámításával. Abban az esetben viszont, ha a dolog tényleges vételára meghaladja az adós teljes tartozását, a különbözet az adóst illeti meg. Ez utóbbi kikötés tükrözi leginkább a vételi jog biztosítéki szerepét, tehát azt, hogy a jogosultnak a fedezetből valóban csak a ténylegesen fennálló követelése kerüljön kielégítésre, és alaptalanul ne gazdagodjék. A szerződés már ismertetett pontja szerint a peres felek a fenti két elszámolási módot kötötték ki.

A szerződés értelmezésénél figyelemmel kell lenni a Ptk. 2006. február 28-áig hatályban volt, a 2002. évi XXXVI. törvény 29.§-ával módosított 207.§-ának (2) bekezdésében foglaltakra is, miszerint, ha a fogyasztói szerződés tartalma az (1) bekezdésben foglalt szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. A jogszabályhely tehát értelmezési bizonytalanság esetére a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést teszi kötelezővé. Az nem lehet vitás, hogy a felek között létrejött szerződés a Ptk. 685.§-ának e/ pontja szerinti fogyasztói szerződésnek minősül, mivel azt a hitelező az alperesekkel, mint a Ptk. 685.§-ának d/ pontja szerinti fogyasztókkal gazdasági tevékenysége körében kötötte. A biztosítéki szerződésnek a már említett azon célja, hogy a jogosultnak a fedezetből valóban csak a ténylegesen fennálló követelése kerüljön kielégítésre és alaptalanul ne gazdagodjék, csak a szerződés olyan értelmezése esetén valósul meg, ahogyan azt a másodfokú bíróság tette.

Kétségtelen, hogy a felperes a szerződés szerint dönthetett akként is, hogy a gépjármű birtokbavétele után az opciós vételárat beszámítja az alperesek lejárt kölcsöntartozásába - és egyéb költségeibe - ezáltal rendezve a saját vételártartozását, ugyanakkor teljesen vagy részben megszűnik az alperesek kölcsöntartozása is [Ptk. 296.§ (2) bek.]. Erre azonban csak a gépjármű értékesítése előtt van a szerződés szerint lehetősége. Amennyiben nem végzi el a szerződés IX.8. pontja szerinti elszámolást a gépjármű eladása előtt, a gépjármű értékesítését követően már nem térhet vissza a 6. pont szerint megállapított opciós vételár alapján történő elszámolásra, ez esetben a IX.8. pont második fordulata szerint kell elvégeznie az elszámolást. Ilyen esetben az elszámolásban ellenőrizhető módon azt is közölnie kell, hogy mikor történt a gépjármű értékesítése és arra milyen vételár ellenében került sor. Amennyiben a felperes által állított értelmezés lenne helytálló, ez azzal a következménnyel járhatna, hogy a felperes az értékesítés után is alkalmazhatná a 8. pont első fordulata szerinti - tehát az opciós vételáron történő - elszámolást annak ismeretében, hogy mennyi volt a gépjármű tényleges vételára, ami visszaélésre adna lehetőséget. Meghiúsíthatná az opciós szerződés fedezeti célját figyelembe vevő elszámolás alkalmazását, azt, hogy ha az adós teljes tartozása a tényleges vételár beszámításával rendezésre kerül, úgy az azon felüli összeg a biztosítékot nyújtó adóst illeti. Amennyiben viszont a tényleges vételár nem éri el az opciós vételárat, úgy az elszámolás az opciós vételáron történik. A felperes szerződés értelmezése ezért egyoldalúan a felperesnek kedvezne, amire a Ptk. 207.§-ának (2) bekezdése nem ad törvényes lehetőséget.

Más kérdés, hogy a perbeli esetben az opciós vételárat sem a szerződésnek megfelelő módon számította ki a felperes jogelődje. A szerződés XI/6/a. pontja szerint amennyiben az opció gyakorlásának

időpontjában a gépjármű forgalomba helyezésének napjától nem telt el több mint egy év, akkor a gépjármű vételára a kölcsönszerződésben meghatározott bruttó vételár 80 %-a, csökkentve a kölcsönszerződés megkötése óta eltelt hónapok mindegyike után 1-1 %-kal. Szakértői vélemény beszerzésére a felperesnek csak akkor lett volna lehetősége, ha a szerződés 6/c. pontja szerint a gépkocsi totálkáros. Az iratokból megállapítható, hogy a gépkocsi karosszériája sérült volt, azt azonban, hogy totálkáros lett volna a felperes maga sem állította. A gépjármű üzembe helyezésétől a vételi jog gyakorlásáig egy év nem telt el, ezért az opciós vételár kiszámítására a szerződés XI/6/a. pontja szerint kerülhetett volna sor. Mindebből tehát az következik, hogy a szerződésszerű elszámolás módja attól függ, hogy a gépkocsi értékesítésére az elszámolás előtt, vagy azt követően került sor. A felperes elszámolása erre vonatkozó adatot nem tartalmazott és nem is volt hajlandó a per során ennek bizonyítására, ezért azt sem bizonyította, hogy az elszámolás szerződésszerűen történt. Az eljáró bíróságok a szükséges adatok hiányában az elszámolás helyességét nem tudták elbírálni, illetve az általuk helyesnek ítélt elszámolást elvégezni. Nem sértett jogszabály ezért a másodfokú bíróság azzal, hogy a felperes keresetét elutasította.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Bíróság 57.Pf.637.775/2007/14. számú ítéletét a Pp. 275.§-ának (3) bekezdése szerint hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelme sikertelen volt, ezért a Pp. 78.§-ának (1) bekezdése szerint a saját költségeit maga viseli. Az alpereseknek a felülvizsgálati eljárásban perköltsége nem merült fel, ezért arról a Legfelsőbb Bíróságnak rendelkeznie nem kellett.

Budapest, 2009. május 5.

Salamonné Dr. Solymosi Ibolya s. k. a tanács elnöke
Gyöngyösiné Dr. Gyugyei Klára s. k. előadó-bíró,
Dr. Lőrincz Györgyné s. k. bíró

A kiadmány hitelével:

(Hajdu Mihályné)
bíróági írnok